

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod aliqua delectatio sit optimum. Illud enim quod est ultimus finis, est optimum. Sed delectatio est ultimus finis: ut enim dicitur VII. Ethicor. cap. xii. vel. xiv. est finis (2) architecton. Architectonicarum autem fines sunt nobiliores, & desiderabiliores, ut dicitur in I. Ethicor. cap. i. Ergo delectatio est optimum.

2. Præterea. Dicitur in II. Cœli, & mundi, text. com. xvii. *Omnis res est propter suam operationem.* Sed operatio est propter delectationem, cum delectatio sit operationis perfectio, ut dicitur in X. Ethic. cap. iv. Ergo delectatio est ultimus finis.

3. Præterea. Illud quod desideratur tantum propter se, & nunquam propter aliud, est ultimus finis. Sed delectatio est hujusmodi: stultum enim est querere quare aliquis velit delectari. Ergo delectatio est ultimus finis.

4. Præterea. Illud quod omnes appetunt, & cum cuius contrario nihil est eligibile, videtur esse optimum, & ultimus finis. Sed omnes delectationem appetunt, & pueri, & bestie, & homines sapientes, & insipientes: nec aliquod bonum esset eligibile, si esset triste: nec etiam esset possibile in aliquo bono continue perseverare, si esset triste. Ergo delectatio est optimum.

1. Sed contra. Ultimus finis hominis, & optimum ejus est beatitudo ipsius. Sed beatitudo non est delectatio, sed magis operatio, ut ex supra dictis patet. Ergo delectatio non est optimum.

2. Præterea. Secundum Platonem delectatio est generatio sensibilis in natura. Sed nulla generatio est optimum: quia generatio est motus ad perfectionem. Ergo nulla delectatio potest esse optimum.

3. Præterea. Omne quod eligitur, eligitur in ordine ad optimum. Sed, sicut dicit Philosophus in X. Ethic. cap. ii. vel iv. circa multa studium faceremus, etiam si nullam delectationem inferrent, pura videre, recordari, scire, & virtutes habere. Ergo delectatio non est optimum.

4. Præterea. Omne illud quod a natura ordinatur ad aliquid, non est ultimus finis. Sed natura ordinat delectationem ad operationem: unde operationibus nutritivæ, & generativæ ordinatis ad conservationem individui, & speciei, natura delectationem apposuit; ut ad hæc opera animalia magis inclinarentur. Ergo delectatio non est optimum, vel ultimus finis.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod delectatio dupliciter potest considerari. Uno modo in quantum est delectatio; alio modo in quantum est hæc delectatio. Delectatio ergo, in quantum est delectatio, aliquid bonum nominat; sed in quantum est talis delectatio, potest rationem mali habere ex parte ejus ex quo specificatur; sicut etiam omnis actio quantum ad hoc quod habet de natura actionis est bona, sed quantum ad hoc quod adjungitur de defectu, aliqua actio est mala. Similiter etiam in quantum alicui delectationi adjungitur de defectu, secundum hoc adjungitur ei de malo. Hoc autem modo adjungitur defectus delectationi quo & operationi, cum delectatio ex operatione causetur; &

(2) Al. & architecton. (3) Al. deficiet.

sic ex deficienti operatione (3) deficiens delectatio: & ideo, ut dicitur in X. Ethicor. cap. v. vel viii. sicut operationes differunt ab invicem bonitate, & malitia, ita & delectationes: ut secundum hoc delectatio dicatur bona quod ex bona operatione procedat, mala vero quæ est de mala operatione.

Ad primum ergo dicendum, quod delectatio quæ facit bona eligibilia, est delectatio ejus propria, utpote cum justus delectatur de justa operatione; sed si delectationes intemperati adjungerentur operationibus justis, non facerent eas delectabiliores: unde non sequitur omnes delectationes esse bonas.

Ad secundum dicendum, quod non solum appetitur bonum, sed etiam apparet bonum. Quia autem omnis delectatio ex hoc quod est delectatio, bona est, quantumcumque ex aliquo adjuncto efficiatur mala, habet unde apparere possit bona, & per consequens unde possit appeti; & sic appetibilis est non habenti rectum iudicium; sed habenti rectum iudicium delectationes quædam appetibiles non sunt; sicut prudens, & temperatus non appetit delectationes intemperati.

Ad tertium dicendum, quod illa ratio non probat delectationem esse bonam, nisi in quantum est delectatio.

Sed quia ex rationibus quæ sunt in contrarium, quidam ostendere volebant omnem delectationem esse malam, ideo ad eas est etiam respondendum.

Ad primum ergo dicendum est, quod virtuosus non fugit quamlibet delectationem, immo propriam delectationem amplectitur, quod est delectari in operibus virtutum; fugit autem delectationes inordinatas: & has concedimus malas esse.

Ad secundum dicendum, quod non quamlibet delectatio impedit iudicium rationis, sed delectatio immoderata, & extranea; sicut delectatio corporalis iudicium rationis perturbat, si sit vehemens; sed spiritualis delectatio iudicium rationis confortat, quia unusquisque attentius operatur in his in quibus delectatur, ut dicitur in X. Ethic. cap. v. vel vi. & sic etiam non sequitur omnem delectationem esse malam.

Ad tertium dicendum, quod illæ delectationes quæ faciunt hominem malum, non sunt dicendæ simpliciter, & vere delectationes: quia non sunt convenientes homini, in quantum est homo, sed in quantum bonum hominis est in eo quodammodo corruptum: sicut etiam non est dicendum dulce simpliciter quod videretur habenti corruptum gustum: & dato etiam quod sint delectationes veræ, differunt tamen specie ab illis delectationibus quæ bonæ sunt.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod aliquid dicitur bonum dupliciter. Uno modo ut per se eligibile: alio modo ut ordinatum ad illud; sicut portiones austere non sunt per se bonæ, vel appetibiles, sed solum in quantum sunt utiles ad sanitatem. Tristitia ergo nulla, per se loquendo, est bona, ut per se appetibilis: unde etiam Augustinus in Lib. de confess. X. cap. xxviii. tolerari eas jubet, non amari, scilicet tribulationes, & tristitias: cujus ratio est, quia omnis tristitia procedit ex aliquo inconvenienti; habere autem aliquod inconveniens non potest esse per se appetibile; sed tamen aliqua tristitia sunt bonæ, vel appetibiles, in quantum sunt uti-

les ad aliquid, vel ad expellendum pravas delectationes, vel ad aliquid hujusmodi.

Et per hoc patet responsio ad primum: quia illa tristitia secundum Deum esse dicitur, & salutifera quæ ordinatur ad salutem: unde non sequitur quod sit bona, nisi ut medicina quædam.

Ad secundum dicendum, quod tristitia non potest esse laudabilis nisi ex suppositione alicujus mali existentis; supposita enim miseria, laudabilis est misericordia; & similiter peccato præexistente eligibilis est penitentia. Tamen ubi est bonorum perfectio, nec est locus misericordie, nec penitentia. Unde non sequitur quod tristitia sit bona simpliciter, sed secundum quid tantum.

Ad tertium dicendum: quod quamvis omnis tristitia secundum se sit fugienda, non tamen sequitur quod omnis delectatio sit secundum se appetenda, & bona. Ad hoc enim quod aliquid sit bonum, oportet multa concurrere, quorum quodlibet deficiens rationem mali inducit; & ita omnè illud quod habet aliquid de malo, est fugiendum; nec tamen omnè illud quod habet aliquid de bono, est simpliciter appetendum: & sic omnis tristitia, in quantum aliquid habet de defectu, est fugienda; non autem omnis delectatio est appetenda, quamvis habeat aliquid de bono.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod de delectatione fuit triplex opinio.

Una fuit Epicuræorum, qui ponebant delectationem, in quantum hujusmodi, esse optimum, volentes per hoc etiam omnem delectationem esse bonam. Alia fuit opinio Stoicorum, & Platoniorum, qui ponebant omnem delectationem esse malam. Tertia fuit opinio Aristotelis, & Peripateticorum, qui posuerunt quasdam delectationes esse bonas, & quasdam malas; & quod nihil prohibet aliquam delectationem esse optimum in genere humanorum bonorum: delectatio enim operationem consequitur: unde cum aliqua operatio sit optimum in genere humanorum bonorum, quod est felicitas, & delectatio ipsam consequens optimum erit. Nec illa duo sunt consideranda quasi duo bona, sed quasi unum bonum. Sicut enim ex perfectione, & perfectibili fit una res perfecta; ita ex delectatione, & operatione, fit una operatio perfecta, quæ est felicitas, cum delectatio sit operationis perfectio, ut dicitur in X. Ethic. cap. iv. vel vi. Quid autem horum sit propter alterum eligendum, utrum scilicet delectatio propter operationem, vel è converso, Philosophus ibi insoluitur relinquit. Sed tamen secundum rei veritatem videtur dicendum, quod delectatio ad operationem ordinetur sicut ad finem, sicut omnes perfectiones secundæ non propter aliud sunt nisi propter sua perfectibilia perficienda. Delectatio autem est quædam perfectio operationi superveniens: ut decor juventuti: unde delectatio ad operationem ordinatur. Sic ergo, proprie loquendo, delectatio aliqua non est optimum, sed est aliquid optimi, scilicet felicitatis. Felicitas enim delectationem includit, ut patet per Philosophum in X. Ethic. cap. vii. vel viii.

Sic ergo ad utrasque rationes respondendum est. Ad primum ergo dicendum, quod delectatio dicitur esse finis architecton, non quia sit architectonica, scilicet civilis, finis ultimus, nisi forte in quantum est aliquid ultimi finis, ut dictum est. Dicitur autem esse finis architecton, ut regula quædam, ad quam architecton, scilicet civilis, omnia

judicat: unde ibi subjungitur: *Ad quam respicientes hoc quidem bonum, hoc quidem malum dicimus: ex hoc enim aliquis bonus cognoscitur quod delectatur in bonis; malus autem ex hoc quod delectatur in malis.*

Ad secundum dicendum, quod delectatio non est perfectio operationis, à qua operatio speciem habeat, sed magis quæ superadditur ei per modum perfectionis secundæ, sicut sanitas ad hominem se habet, & non sicut anima. Hoc autem interest inter perfectiones primas & secundas, quod ad primam perfectionem ordinatur perfectibile sicut ad finem, ut materia ad formam; sed è converso secunda perfectio ordinatur ad perfectibile, ut scilicet perfectibile per eam esse perfectum habeat; & sic delectatio ad operationem ordinatur.

Ad tertium dicendum, quod de illis ordinatis ad finem consuevimus querere propter quem fiant quæ fini non sunt conjuncta; de his vero quæ fini conjunguntur, talis quæstio non fit, quia statim apparet ea esse appetibilia. Et quia delectatio non est conjuncta operationi perfectæ, quæ est finis, ideo non consuevit queri propter quid aliquis velit delectari. Et præterea delectatio dicit quietationem appetitus in aliquo: unde querere, quare aliquis velit delectari, est idem quod querere, quare velit appetitum suum quietari; quod idem est ac si quereretur, quare aliquis velit finem voluntatis consequi. Licet autem operatio aliqua sit finis, tamen operatio de suo nomine non importat rationem finis, vel quietationem in fine: & inde est quod magis querimus propter quid vis operati, quam propter quid vis delectari.

Ad quartum dicendum, quod cuiuslibet rei finis est sua perfectissima operatio: ideo omnes delectationem appetunt, qua operatio perficitur, sicut & propriam operationem perfectam: & sicut accidit error in appetitu operationis, quia quidam insistant operationibus extraneis, dimissis propriis operationibus, ut omnes mali sequentes operationes bestiales, prætermittis humanis; ita etiam quidam loco propriarum delectationum extraneas sequuntur.

Ad primum vero eorum quæ obijciuntur in oppositum, dicendum, quod non quamlibet operatio est felicitas, sed operatio perfecta, quam oportet delectabilem esse; & sic delectatio est aliquid optimi.

Ad secundum dicendum, quod definitio illa Platonis non est conveniens, ut patet per Philosophum in VII. & X. Ethic. Non enim delectatio in generatione consistit, sed magis in esse generatum: tunc enim res potest habere propriam operationem, quæ est delectationis causa, quando jam perfecta est, non autem quando est imperfecta, & in fieri.

Aliæ duæ rationes concludunt quod operatio sit melior delectatione; & hoc quidem verum est. Sed utroque est melius operatio perfecta, cujus aliquid est delectatio.

ARTICULUS V.

Utrum delectationes corporales sint potiores spiritualibus.

1. 2. quæst. xxxii. art. 1. & 5.

1. **A**D quintum sic proceditur. Videtur quod delectationes corporales sint potiores spiritualibus. Delectabile enim, in quantum est delectabile, est appetibile. Ergo in quod magis inclinatur appetitus, est magis delectabile. Sed pluries, & frequen-

quantius inclinatur in delectationes corporales quam spirituales. Ergo delectationes corporales sunt (1) potiores spiritualibus.

2. Præterea. Majoris efficacæ est res ipsa quam similitudo rei. Sed delectationes corporales, utpote tactus, & gustus, proveniunt ex ipsis rebus conjunctis; delectationes autem spirituales, utpote quæ sunt in contemplando, proveniunt ex similitudinibus rerum, quibus intelligimus. Ergo delectationes corporales sunt potiores spiritualibus.

3. Præterea. Ut Avicenna dicit in V. de naturalibus, operatio causarum utilium præsentium est efficacior quam operatio causarum utilium futurarum; & similiter operatio causarum utilium ad delectandum est efficacior quam operatio causarum utilium (2) honestati: & similiter operatio ejus quod est secundum opinionem, est efficacior quam operatio ejus quod est secundum rationem. Sed operationes corporales proveniunt ex bonis præsentibus utilibus ad delectandum secundum opinionem boni; delectationes vero spirituales proveniunt præcipue ex bonis futuris honestis, & secundum rationem existentibus. Ergo delectatio corporalis est potior spirituali.

4. Præterea. Delectationes corporales sua efficacia quandoque rationem evertunt, & corpus transmutant, & ideo indigent refrænari, ut Philosophus dicit in VII. Ethic. cap. III. vel V. *Concupiscencia venerorum manifeste corpus transmutant, & quibusdam insanias faciunt.* Delectationes autem spirituales hoc facere non videntur, unde & eas refrænare non oportet. Ergo corporales sunt potiores spiritualibus.

Sed contra est quod Philosophus dicit in X. Ethic. cap. VII. vel VIII. quod *delectabilissima operatio est illa quæ est secundum sapientiam. Videtur enim Philosophia admirabiles delectationes habere puritate, & firmitate.* Et ad hoc est etiam quod dicitur Eccli. xxiv. *ex ore Sapientie: Spiritus meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel, & favum.*

Præterea. Bonum est causa delectationis. Sed spirituale bonum præminet corporali. Ergo & spirituales delectatio corporali.

Præterea. Album est quod est nigro impermixtus. Sed delectatio corporalis habet admixtam tristitiam, quæ ei contrariatur; delectationi autem spirituali non est aliqua tristitia contraria quæ possit ei admisceri. Ergo delectatio spiritualis est potior corporali.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod inter delectationes corporales non est potissima illa quæ est secundum tactum. Spirituales enim delectatio est potior quam corporalis. Ergo & quanto aliqua delectatio corporalis est spirituali vicinior, tanto est potior. Sed delectatio visus, & auditus est propinquior spirituali delectationi quam delectatio tactus. Ergo est potior.

2. Præterea. Delectationis causa est perceptio convenientis. Sed visus inter alios sensus est magis perceptivus, & cognoscitivus, ut patet per Philosophum in I. Metaphys. cap. I. Ergo & delectatio visus est potissima inter corporales.

3. Præterea. Præcipue delectationes tactus sunt in actibus nutritivæ, & generativæ. Actus autem illi sunt communes etiam plantis, in quibus nulla delectatio invenitur. Ergo tactus habet minimum de delectatione.

(1) Al. altiores. (2) Al. honestatis.

Sed contra est quod temperantia est circa maximas delectationes, & tristitias corporales. Est autem circa delectationes tactus, ut dicitur in III. Ethic. cap. XIII. vel XIX. Ergo delectationes tactus sunt potiores aliis corporalibus.

Præterea. Delectationi corporali opponitur dolor. Sed dolor præcipue ad sensum tactus pertinet, cum ex divisione continui proveniat. Ergo & inter delectationes corporales delectatio tactus est potior.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod inter delectationes spirituales delectatio quæ est in operibus activæ, sit potior ea quæ est in operibus contemplativæ. Delectatio enim ad affectum pertinet. Sed activa vita ex rectitudine voluntatis dependet; contemplativa vero magis consistit in perfectione intellectus. Ergo delectatio in operibus activæ est potior delectatione quæ est in operibus contemplativæ.

2. Præterea. Delectationis causa est operatio naturalis habitus. Sed habitus virtutum moralium, quæ perficiunt in activa, magis movet per modum naturæ quam habitus intellectualium virtutum: sciens enim sine difficultate potest aliquid falsum considerare, sed justus non potest sine difficultate operari injusta, ut dicitur Lib. IX. Ethic. cap. X. & XIII. Ergo delectatio virtutum moralium, quæ ad activam pertinent, est potior delectatione intellectualium, quæ pertinent ad contemplativam.

3. Præterea. Convenientia est ratio delectationis. Sed delectatio magis convenit cum virtute morali quam cum intellectuali: & virtutem, & malitiam moralem circa delectationem, & tristitiam ponit, ut dicitur in II. & VII. Ethic. Ergo delectatio activæ potior est delectatione contemplativæ.

Sed contra. Operationibus contemplativæ non admiscetur amaritudo, aut tædium: unde Sap. VIII. 16. *Non habet amaritudinem conversatio illius, scilicet sapientie, nec tædium conviciis illius.* Sed operationes activæ vitæ sunt multis amaritudinibus respersæ. Ergo delectationes contemplativæ vitæ sunt potiores.

Præterea. Quanto aliqua operatio est delectabilior, tanto magis potest continuari. Sed operatio contemplationis maxime potest continuari, ut dicitur in X. Ethic. Ergo operatio contemplationis est maxime delectabilis.

QUÆSTIUNCULA IV.

1. Ulterius. Videtur quod in beatis omnibus est æqualis delectatio. Quia, ut dicitur in Glossa I. Corinth. xv. super illud. *Stella differt à stella in claritate*, in dispari claritate erit par gaudium.

2. Præterea. In beatis erit perfecta charitas: unde unusquisque perfecte implebit illud præceptum (Math. xxii. 39. *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Ergo tantum gaudebit unusquisque de bono alterius, sicut de bono suo; & sic videtur quod omnes æquale gaudium habebunt.

3. Præterea. Gaudium non diminuitur nisi ex aliquo impedimento. Sed in nullo beatorum erit aliquod impedimentum gaudii. Cum igitur omnibus sit una gaudendi ratio, scilicet Dei visio, videtur quod omnes æqualiter gaudebunt.

Sed contra. Homines assumuntur pro diversitate meritorum ad diversos ordines Angelorum, sicut dicitur in I. Petri. II. 9. *Quia unusquisque sicut meruit.*

cit Gregorius, homil. xxxiv. in Evang. Sed non in omnibus Angelis est æquale gaudium: unde dicit Dionysius VII. cap. cœlest. Hierar. quod suprema hierarchia est sola digna effecta domestica unitate divinæ refectionis; per quam refectionem delectatio intelligitur. Ergo nec omnes beati æqualiter gaudebunt.

Præterea. Visio Dei in beatis erit causa delectationis. Sed quidam Sancti clarius Deum videbunt, ut supra dictum est. Ergo nec omnes æqualiter delectabuntur.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod sicut aliquid dicitur dupliciter magis notum; vel simpliciter, vel quoad nos; ita potest una delectatio potior altera judicari vel simpliciter, vel quoad nos. Loquendo igitur simpliciter, delectatio spiritualis incomparabiliter præminet corporali propter sex rationes. Primo, quia spiritualis perfectio, quæ spirituales delectationem causat, incomparabiliter perfectionem corporalem excedit, quæ causat delectationem corporalem. Secundo, quia cum hæc sit melior, est delectanti convenientior: unusquisque enim maxime est illud quod est in eo perfectissimum, ut patet per Philosophum in X. Ethic. cap. VII. vel XI. In nobis autem perfectissimum est spiritualis natura, secundum quam res spirituales sunt nobis convenientes, sicut in unoquoque forma est potior materia; & id quod convenit nobis secundum spirituales naturam, est nobis convenientius: & propter hoc quantum est de se, natum est magis delectare. Tertio, quia perfectio spiritualis est naturaliter magis dilecta quam corporalis; & hoc experimento patet: homines enim multa sustinent incommoda corporalia, ut vitent infamiam, vel habeant victoriam, seu eminentiam, quæ sunt perfectiones intelligibiles, & non corporales. Quanto autem aliquid magis diligitur, tanto habitum magis delectat: unde dicit Philosophus in XI. de animalibus, vel Lib. I. de partibus animal. cap. V. quod amator quando diligit aliquid, afficitur ad id quod comprehendit de eo, quamvis aliquando quod comprehendit, sit modicum quantum ad multa quæ comprehendit de aliis rebus: & sic parva cognitio quam habemus de substantiis spiritualibus cœlestibus est nobis delectabilissima. Quarto, quia cum conjunctio sit delectationis causa, quanto aliquid vehementius conjungitur, magis delectat. Res autem spirituales intellectivæ intimius nobis conjunguntur quam res corporales apprehensæ per sensum: sensus enim per apprehensionem conjungitur rebus corporalibus quasi superficialiter tantum; sed intellectus pertingit usque ad intimam rei quidditatem: unde delectatio intelligibilis est potior quam sensibilis. Quinto quia cum operatio sit causa delectationis per hoc quod procedit ab operante perfecto, sicut cum perficitur per habitum, quanto in operante invenitur major perfectio respectu operationis, tanto ejus operatio est delectabilior. Motus autem est actus imperfecti: unde operationes admixtæ motui intantum deficiunt à perfectione delectationis, inquantum motui adjunguntur: ex motu enim lassitudinem inducunt: & ideo cum operationibus corporalibus adjungatur motus, operationes autem spirituales sint à motu remotæ; spirituales delectationes erunt corporalibus potiores, & per consequens vehementiores. Sexto, quia spirituales delectationes sunt diuturniores, & firmiores cor-

poralibus, utpote ex causis incorruptibilibus, & immobilibus provenientes.

Loquendo autem de delectatione quoad nos, delectatio corporalis est nobis perceptibilior propter quatuor rationes. Primo, quia res corporales sensibiles magis percipimus quam res spirituales, eo quod oportet ex sensibilibus pervenire in intelligibilia: ante delectationem autem requiritur perceptio convenientis; & inde est quod plures inclinantur ad delectationes corporales quam ad spirituales, quia plures cognoscunt sensibilia quam intelligibilia. Secundo propter dispositionem affectus nostri, qui est assuetus delectationibus corporalibus: unde sicut gustus infectus non percipit dulcedinem puram, ita etiam affectus nostri delectationibus corporalibus inquinati delectationes purissimas, scilicet spirituales, percipere non possunt: & ideo homines virtuosus, qui habent affectum deputatum à corporalibus delectationibus, magis spiritualibus delectationibus fruuntur. Unde & Philosophus dicit in X. Ethic. c. V. vel VIII. quod illa est potissima delectatio quæ videtur potior virtuosus. Tertio, quia delectationes corporales propinquiores sunt virtutibus corporalibus motivis: unde ex delectationibus, & doloribus corporalibus statim sequitur corporis transmutatio; non autem ex delectationibus, & tristitiis spiritualibus, nisi sint adeo fortes quod ex eis fiat redundantia in appetitum sensibilem. Transmutationes autem corporis maxime percipiuntur: unde & delectatio corporalis magis percipitur quam spiritualis. Quarto, quia, ut dicit Augustinus VIII. Confess. cap. III. gaudium, vel delectatio major sequitur, ubi major molestia præcessit. In rebus autem corporalibus continue molestamur propter continuos motus, qui omnes cum labore quodam sunt; sed in rebus spiritualibus non inveniuntur hujusmodi molestiæ: unde delectationes corporales (1) majores apparent, utpote magis è vicino remedium præbentes contra molestias corporales: unde secundum Philosophum in VII. Ethic. cap. XIV. corporales delectationes appetuntur ut medicinæ quædam contra corporales molestias; & propter hoc juvenes, in quibus natura laborat continue ex augmento corporis, & aliis moribus, magis afficiuntur ad delectationes corporales: & similiter melancholici, quorum corpus semper mordetur ex malitia complexionis, sunt in vehementi appetitu delectationis, utpote semper indigentes medicina, ut ibidem dicit Philosophus.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de comparatione delectationum quoad nos.

Ad secundum dicendum, quod per similitudines spirituales nobis conjunctas magis pertingimus ad intimam quam per ipsam conjunctionem realem quæ nobis secundum sensum exhibetur, cum tactus, & gustus non cognoscant nisi accidentia, intellectus vero ipsam rei quidditatem.

Ad tertium dicendum, quod Avicenna ibi loquitur de comparatione delectationum quoad nos: unde contrarium dicit in sua Metaph. loquens de comparatione delectationum secundum se, ubi dicit, quod delectationes corporales non sunt etiam nominandæ delectationes respectu spiritualium. Vel potest dici, quod Avicenna ibi loquitur de delectationibus quæ in passione consistunt, quæ fiunt per motum spiritus corporei animalis: vult enim quod hujusmodi delectationes sensibiles minus proveniant ex rebus spiritualibus quam ex corporalibus.

In IV. Sent. Tom. V. (1) Al. deest majores.